



ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΝΟΜΩΝ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ

«Σύσταση Σώματος Επιθεώρησης και Ελέγχου των Καταστημάτων Κράτησης και άλλες διατάξεις»

I. Σύμφωνα με το άρθρο 93 II Συντ., «[ο]ι συνεδριάσεις κάθε δικαστηρίου είναι δημόσιες, εκτός αν το δικαστήριο κρίνει με απόφασή του ότι η δημοσιότητα πρόκειται να είναι επιβλαβής στα χρηστά ήθη ή ότι συντρέχουν ειδικοί λόγοι προστασίας της ιδιωτικής ή οικογενειακής ζωής των διαδίκων». Επίσης, το άρθρο 6 I 1 της διεθνούς Συμβάσεως της Ρώμης περί προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών προβλέπει ότι «παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικάως, δημοσία ...». Με τις διατάξεις αυτές η δημοσιότητα των δικών, τόσο έναντι των διαδίκων όσο και, κυρίως, έναντι του κοινού, προσλαμβάνει την περιωπή υπερνομοθετικού κανόνα δικαίου, εξασφαλίζοντας τον έλεγχο της κοινής γνώμης στην εξωτερική, τουλάχιστον, εμφάνιση της δικαιοδοτικής λειτουργίας και ενισχύοντας την εμπιστοσύνη του κοινού στην αμερόληπτη άσκησή της (Κεραμεύς, Αστικό δικονομικό δίκαιο. Γενικό μέρος [1986] αριθ. 66 σ. 177). Η θεμελιώδης δικονομική αρχή της δημοσιότητας, αλλά και οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες είναι δυνατός ο αποκλεισμός της, εξειδικεύονται για κάθε μία από τις τρεις δικαιοδοτικές περιοχές, την πολιτική, την ποινική και τη διοικητική, στις αντίστοιχες δικονομικές διατάξεις (βλ. 113-114 ΚΠολΔ'Η 329-330 ΚΠοινΔ'Η 37 I ΚΔιοιΔ).

II. Η έναντι του κοινού δημοσιότητα εξασφαλίζει σε κάθε τρίτον, εκτός από τους διαδίκους, την ελεύθερη είσοδο στο ακροατήριο και την παρουσία του κατά τη συζήτηση και τη δημοσίευση της αποφάσεως. Όπως μάλιστα έγινε δεκτό, «προέκταση της συνταγματικά κατοχυρωμένης αρχής της δη-

2

μοσιότητας αποτελεί η παρουσία των δημοσιογράφων στα ακροατήρια των δικαστηρίων και η δυνατότητα της δημοσίευσης στις εφημερίδες όλων όσ[α] – υπό το φως της δημοσιότητας – συμβαίνουν στον χώρο των δικαστηρίων καθώς και των φωτογραφιών των προσώπων τα οποία κατά τον ένα ή τον άλλο τρόπο αναμειγνύονται σε μία δίκη» (ΕφΑθ 1747/1988 [Γ. Ρήγος] Δίκη 21 [1990] 299, 300). Αντιθέτως, εντόνως αμφισβητείται η δυνατότητα του τρίτου να προβαίνει σε μαγνητοφώνηση ή κινηματογράφηση της διαδικασίας και εκτιμάται ως εξαιρετικά αμφιλεγόμενη η ραδιοφωνική ή τηλεοπτική αναμετάδοση όσων διαδραματίζονται κατά τη συνεδρίαση του δικαστηρίου (βλ. Κονδύλη, Η δημοσιότητα των συνεδριάσεων των δικαστηρίων και τα μαζικά μέσα ενημέρωσης, ΕΝΟΒΕ 20 [1993] 9 επ., 25-29 Η Κρουσταλάκη, Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στη δίκη. Ζητήματα και προβληματισμοί, *ibid.*, σ. 43-45 Η Ματθία, Η δημοσιότητα των δικαστικών συνεδριάσεων και η τηλεοπτική αναμετάδοσή τους, *ibid.*, σ. 33-35). Σύμφωνα μάλιστα με τη γνωμΟΛΑΠ 10/1992 (Διδικ 1993, 297, 298), το δικαστήριο, ακόμη και το πολιτικό, δικαιούται να απαγορεύει τη ραδιοτηλεοπτική μετάδοση δίκης δυνάμει του άρθρου 18 ν. 1756/1988 (μέτρα κατάλληλα για την ευταξία και ευπρέπεια της συνεδριάσεως του δικαστηρίου) σε συνδυασμό με το άρθρο 35 ν. 2172/1993, που παρέχει το δικαίωμα αυτό ρητά στα ποινικά δικαστήρια.

III. Σύμφωνα με το άρθρο 8 Ι εδ. α' Νσχ, «[η] ολική ή μερική μετάδοση από την τηλεόραση ή το ραδιόφωνο, καθώς και η κινηματογράφηση και μαγνητοσκόπηση της δίκης ενώπιον ποινικού, πολιτικού ή διοικητικού δικαστηρίου απαγορεύεται». Με την προτεινόμενη διάταξη δεν θεσπίζονται περιπτώσεις αποκλεισμού της αρχής της δημοσιότητας, όπως λ.χ. συμβαίνει με τα άρθρα 330 ΚΠοινΔ και 114 ΚΠολΔ που προβλέπουν τις προϋποθέσεις για τη συζήτηση κλεισμένων των θυρών. Τέτοιες περιπτώσεις θα ήταν συνταγματικώς επιτρεπτές μόνον αν συνέτρεχαν οι εξαιρέσεις του άρθρου 93 ΙΙ Συντ. (βλ. και 37 Ι εδ. β' ΚΔιοιΔ: «Το δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει το αντίθετο αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις των διατάξεων της παρ. 2 του άρθρου 93 του Συντάγματος»). Το προτεινόμενο άρθρο, υιοθετώντας τις προηγούμενες επιφυλάξεις ως προς το αν περιλαμβάνεται στην εμβέλεια της αρχής της δημοσιότητας και η ραδιοφωνική και η τηλεοπτική μετάδοση της δίκης ή η κινηματογράφησης της, εξαιρεί ρητώς από το νοηματικό περιεχόμενο της δημοσιότητας αυτές τις μορφές αναπαραγωγής των τεκταινομένων κατά τη διαδικασία, χωρίς να θίγεται ο συνιστάμενος στη δυνατότητα οποιουδήποτε τρίτου να παρευρίσκεται στη διαδικασία πυρήνας της αρχής. Επισημαίνεται, πάντως, ότι κατά το άρθρο 8 Ι εδ. α' Νσχ δεν απαγορεύεται η μαγνητοφώνηση της δίκης. Κατ' αντιδιαστολή, θα μπορούσε έτσι να θεωρηθεί επιτρεπτή αυτή η μορφή αναμετάδοσης όσων διαδραματίστηκαν κατά τη διάρκεια της δίκης.

IV. Σύμφωνα με το εδ. β' άρθρ. 8 Ι Νοσχ, «[κ]ατ' εξαίρεση, το δικαστήριο μπορεί να επιτρέψει τις ενέργειες αυτές, εφόσον συναινούν ο εισαγγελέας και οι διάδικοι και συντρέχει ουσιώδες δημόσιο συμφέρον». Παρατηρείται εν προκειμένω ότι, ενώ το εδ. α' της διατάξεως θεσπίζει την απαγόρευση της αναμετάδοσης και στους τρεις δικαιοδοτικούς χώρους – ποινικό, πολιτικό και διοικητικό –, το εδ. β' προβλέπει τις προϋποθέσεις των εξαιρέσεων από τον κανόνα κατά τρόπο προσανατολισμένο, κατ' αρχήν, στην ποινική δίκη. Πράγματι, προβλέποντας ότι το δικαστήριο μπορεί να επιτρέψει την αναμετάδοση αν συμφωνούν «ο εισαγγελέας και οι διάδικοι», η διάταξη φαίνεται να απαιτεί ερμηνευτική προσαρμογή αναλόγως προς τον δικαιοδοτικό χώρο, στο πλαίσιο του οποίου καλείται σε εφαρμογή: η συναίνεση του εισαγγελέα θα είναι αναγκαία στην ποινική δίκη και τελείως περιορισμένως στην πολιτική δίκη, όπου προβλέπεται συμμετοχή εισαγγελέα, όπως λ.χ. στις συνεδριάσεις της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου.

Αθήνα, 9 Δεκεμβρίου 2002

Ο εισηγητής
Στέλιος Ν. Κουσούλης
Προϊστάμενος του Τμήματος
Επικ. καθηγητής Παν/μίου Αθηνών

Ο προϊστάμενος της Διεύθυνσης
Αντώνης Μ. Παντελής
Καθηγητής Παν/μίου Αθηνών

Για το Επιστημονικό Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος
Καθηγητής Κώστας Μαυριάς